

І. М. Кобилянська

*Вінницьке відділення Київського фінансово-економічного коледжу
Національного університету державної податкової служби України,
м. Вінниця, Jen4U@mail.ru
Науковий керівник – Пустовіт Г. П.,
д. пед. н., професор*

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ У СТУДЕНТІВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО КОЛЕДЖУ ПРИ НАВЧАННІ ДИСЦИПЛІН ЦИКЛУ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Традиційні форми професійної підготовки майбутніх фахівців економічних спеціальностей не в повній мірі відповідають сучасним вимогам суспільства. Забезпечення гнучкості виробництва вимагає підготовки працівників, здатних швидко адаптуватися до нових умов виробництва на різних ділянках виробництва. Мобільність персоналу прямо пов'язана з рівнем освіти та фундаментальною спеціальною підготовкою. Від того, наскільки професійний рівень конкретного працівника відповідає потребам розвитку економіки, залежать темпи розвитку і зростання обсягів виробництва, можливості збільшення внутрішнього валового продукту тощо. Ця проблема посилюється суперечностями між вимогами суспільства щодо підготовки конкурентоспроможних фахівців економічних спеціальностей, здатних розв'язувати проблемні ситуації та нестандартні професійні завдання з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій і природних небезпек, дбати про особисту і колективну безпеку в межах своїх повноважень, і традиційної системи підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах, яка орієнтована на набуття практичних умінь та навичок, для якої притаманний потяг до операційної, виконавчої діяльності. І, як результат – на виробництві продовжує панувати «безособистісний підхід до працівника».

Втілення сучасних принципів управління дуже ускладнене і потребує радикального перегляду всієї філософії сучасного бізнесу, виробництва і культури, зміни психології осіб, які працюють, особливо нового покоління управлінських кадрів, значного підвищення їх компетентності, зміцнення та зростання особистісного і професійного потенціалу. Отже, можна сформулювати такі основні вихідні передумови нової парадигми менеджменту: ставка робиться на людину, що самореалізується (на відміну від людини економічної і соціальної); організація складається з людей, об'єднаних спільними цінностями; організації повинно бути притаманне постійне оновлення, що визначається внутрішнім прагненням і націлене на пристосування до зовнішніх чинників, головним з яких є споживач; організація повинна мати такі характеристики: невеликі підрозділи, укомплектовані меншою кількістю компетентних фахівців; невелика кількість рівнів управління; орієнтована на споживачів продукції.

Для перетворення управління на реальність в організації має функціонувати певна категорія керівників (менеджерів), які здійснюють роботу з управління. У західній практиці менеджер – це суб'єкт управління в організації, професійний керівник, який усвідомлює, що він є представником особливої професії, а не просто інженером, чи економістом, який здійснює управління. У вітчизняній практиці спеціальна підготовка професійних менеджерів у вищих навчальних закладах лише розпочалася, тому необхідно з певною обережністю ставити знак рівності між поняттями «керівник організації» та «менеджер організації», хоча реально вони виконують одну й ту саму управлінську функцію. Підготовка професійних менеджерів є однією з найважливіших передумов реформування нашого суспільства та входження його в міжнародний простір.

Аналіз особливостей роботи менеджерів свідчить, що через складність управлінської діяльності до них висувається багато вимог. Цікавим є підхід Л. Дафта, який виокремлює три основні категорії навичок менеджера: концептуальні, людські, технічні. Концептуальні навички – це когнітивні (пізнавальні) здатності менеджера сприймати організацію як єдине ціле і водночас чітко виокремлювати взаємозв'язки, що існують між її частинами. До них належать мислення менеджера, його вміння опрацьовувати інформацію, здійснювати планування, визначати перспективи діяльності організації. Людські навички – це здатність менеджера до роботи з людьми та з їхньою допомогою, а також уміння ефективно взаємодіяти як член команди. Ці навички виявляються в тому, як менеджер ставиться до співробітників, як він їх мотивує, як сприяє їхній діяльності та координує її, подає приклад, як спілкується та розв'язує конфлікти. Технічні навички – це спеціальні знання та вміння, потрібні для виконання робочих завдань, тобто навички використання методів, технологій та обладнання, необхідних для виконання конкретних функцій. Володіння менеджером технічними навичками передбачає наявність професійних знань, аналітичних здібностей і вміння правильно використовувати інструментальні та інші засоби для розв'язання проблем у даній конкретній галузі.

Встановлено, що у міру просування менеджерів східцями ієрархії в організації, потреба у технічних навичках знижується, а набувають значення людські та концептуальні навички. Можна виділити такі обов'язкові для менеджера якості: компетентність (кожен керівник має знати, як

виконувати свою роботу на високому професійному рівні); висока відповідальність, особиста гідність; відчуття нового та вміння йти на розумний ризик, творчо розв'язувати проблеми, сміливість у прийнятті рішень; гнучкість, розуміння ситуації, гостре сприйняття нових потреб, відчуття часу, подій; висока працездатність, постійне прагнення бути кращим і робити все якнайдосконаліше; комунікабельність, здатність установлювати контакти; увага до підлеглих. Усі ці якості мають інтегральний характер, адже містять у своєму складі простіші компоненти. Зокрема, здатність творчо розв'язувати проблеми залежить від загального складу особистості, типу мислення, інтуїції тощо.

Робота менеджера щоденно протікає в постійно змінюваному середовищі. Для того, щоб організація функціонувала ефективно в таких умовах, менеджер повинен стимулювати професійне зростання підлеглих і себе самого. Отже, менеджер повинен володіти якостями підприємця, якому притаманна заповзятливість і потреба у самореалізації на шляху пошуку нових ідей у різних сферах діяльності, використовуючи будь-яку можливість свідомо діяти в умовах підвищеного ризику.

Змістову основу терміна «підприємництво» складає процес пошуку і реалізації підприємцем нових ідей, дії якого характеризуються надією на отримання прибутку і готовністю до втрат. Успіх у підприємстві базується на здатності підприємця ухвалювати обґрунтовані рішення. Підприємець є ключовою фігурою у ринковій економіці. Отже, це людина, яка постійно вигадує щось нове, або поліпшує вже існуюче і реалізує це у практичній діяльності в умовах підвищеного ризику. Підприємець здійснює самостійну, систематичну, ініціативну, ризикову діяльність, спрямовану на виробництво товарів та надання послуг з метою одержання прибутку або особистого доходу і передбачає здійснення нововведень. Таким чином, підприємець – це суб'єкт, що поєднує у собі комерційні, організаторські та новаторські здібності для пошуку і розвитку нових видів, методів виробництва, нових благ та їх нових якостей, нових сфер застосування капіталу. Саме ініціатива, самостійність, творчість та динамізм, дозволяють енергійним людям, якими і є підприємці, перетворювати цікаві ідеї на реальність.

Джерелом підприємницької діяльності є зовнішнє середовище. Менеджмент ініціюється внутрішнім середовищем організації, а зовнішнє середовище розглядається як джерело можливостей або загроз, адже він існує заради результатів, які досягаються в зовнішньому середовищі. В результаті аналізу видно, що підприємництво і менеджмент мають багато спільного. Підприємницька діяльність на сучасному етапі теж вимагає колективних дій однодумців. Тому підприємцю необхідно володіти навичками менеджменту. Підприємець, який не вміє керувати, приречений на поразку. Але не всі підприємці – професійно підготовлені менеджери. У цьому випадку вони повинні для реалізації своєї ідеї запрошувати в команду менеджерів.

Кінцевим результатом роботи менеджера є ухвалення рішення. Оскільки сфера діяльності сучасного менеджера надзвичайно різноманітна, а рішення ухвалюються ним в умовах впливу значної кількості факторів внутрішнього і зовнішнього характеру, то він повинен володіти знаннями не тільки в області організації виробництва, підприємництва, мікро- і макроекономіки, комерційної діяльності, фінансово-кредитної, а й широким колом математичних методів (статистики, теорії ймовірностей, лінійного програмування і т.д.), вміти працювати на сучасному комп'ютері. Знайомство менеджера з дисциплінами безпеки життєдіяльності дозволяє ухвалювати ефективні управлінські рішення з урахуванням ризику природних та техногенних небезпек.

У сучасному соціально-економічному середовищі рівень сформованості у майбутніх фахівців економічних спеціальностей професійних компетенцій щодо дотримання безпечних умов праці значною мірою залежить від результативності запровадження інноваційних технологій навчання за двома напрямками: співпраця з виробничими структурами під час виробничої практики та відтворення виробничої діяльності в навчальних аудиторіях. Це дозволяє змінити акценти в процесі навчання з установок на освітню підготовку – на персоніфікований, діяльнісний процес, коли формується головний спонукальний мотив навчальної діяльності – професійний інтерес у поєднанні з самореалізацією і орієнтацією на розвиток особових і професійно важливих якостей.

Анотація. Кобилянська І. М. Формування компетенцій у студентів фінансово-економічного коледжу при навчанні дисциплін циклу безпеки життєдіяльності. *Аналізуються практичні аспекти підготовки студентів фінансово-економічного коледжу до професійної діяльності.*

Ключові слова: охорона праці, практична підготовка, компетентність

Аннотация. Кобылянская И. Н. Формирование компетенций у студентов финансово-экономического колледжа при обучении дисциплинам цикла безопасности жизнедеятельности. *Анализируются практические аспекты подготовки студентов финансово-экономического колледжа к профессиональной деятельности.*

Ключевые слова: охрана труда, практическая подготовка, компетентность

Abstract. Kobylyanskaya I. Formation of competencies in students Financial and Economic College in teaching subjects cycle life safety. *Analyzes the practical aspects of preparing students Financial and Economic College to the profession.*

Keywords: labor protection, practical training, competence